

Kígyók Abaúj-Zemplénben

A kígyók változó testhőmérsékletű gerinces állatok: azaz környezetük hőmérsékletével együtt hűl a testüké is. Testüket szarupikkelyek és pajzsok borítják. Növekedésük folyamán bőrük elszarusodott felhámrétegét részletekben vagy egyszerre rendszeresen levedlik: ez az ún. „kígyóing”. Abaúj-Zemplén területén öt faj fordul elő. Egy faj a viperákhoz, négy faj a siklófélékhez tartozik. A keresztes vipera eleven szülő, a többiek fehér, meszes héjú tojásokkal szaporodnak. Utódaikról tovább már nem gondoskodnak. Az őszi hűvös idők beköszöntével fagyszint alatti lyukakba, repedésekbe húzódnak. Ott töltik mélyen lehűlt (hibernált) állapotban a téli hónapokat. Április-május folyamán jelennek meg újra. A vipera szembogara, fark formája, testarányai alapján jól elkülöníthető a siklótól.

Valamennyi faj védett!

Keresztes vipera *Rövid, vaskos kígyó.* Kifejlett példányai átlagosan 65-75 cm-esek, ritkán haladja meg a 80 cm-t. Ebből 7-9 cm a kurta farkra esik. Ivari kétalakúság, színezetbeli eltérés jellemzi (lásd. képek). *Tarkóján X vagy Y alakú rajzolatot visel.* E mögött barna vagy fekete cikcakkos szalag húzódik a fark csúcsáig, tehát a hát közepe mindig sötét. *Hasított szembogarát* bronzbarna vagy lángvörös szivárványhártya veszi körül! Vedléskor a szem opálösszá válik. A Zempléni-hegység magasabb, csapadékosabb, zombékos hegyi rétjeire jellemző. Ismert még előfordulása a hegység déli és nyugati hegylábi részein. Élőhelyein mindenütt ritka, az embert lehetőleg kerüli (a kígyók a talaj rezgését érzékelik és legtöbbször még idejében távoznak), méregmirigyekkel felfegyverzett fogait csak akkor használja, ha pl. rálépnek. Főleg rágcsálókat, gyíkokat fogyaszt, ezek elpusztítására tartogatja mérget. A zsákmány megemésztéséhez is szüksége van a méregre. Ember halálát térségünkben évtizedek óta nem okozta viperamarás.

Rézsikló Gyakran összetévesztik a viperával a nálunk gyakori rézsiklót, mivel a fején a mintázat némileg keresztszerű. Karcsú testű állat, teljesen veszélytelen, legfeljebb (más siklókhoz hasonlóan) végbelének bűzös váladékát ereszti támadójára. Kifejlett példányai 70-75 cm-esek. Nősténye szürkésdrapp, a hím vörhenyesen fénylő rézbarna. Mindkét ivar tarkóját kávébarna rajzolat díszíti. Hátán végig két sorban váltakozó barna foltokat találni. Szembogara kerek, nem hasított, mint a viperáé! A fej oldalán az orrlyuktól a szemén át a nyakig barnás sáv húzódik. Megtelepszik kultúrterületekkel körbevett élőhelyeken is.

Vízisikló A térség leggyakoribb kígyója. A vizes élőhelyeken, azok közelében „tömeges”, de hegyvidékünk szárazabb pontjain is sokszor lehet vele találkozni. Az utakon az autók sokat elütnek. Testhossza 80-100 cm, de akadnak 1,5 m-es öreg egyedei is. Színe a kékes- vagy zöldesszürkének különféle árnyalata. A nőstények tarkójának két oldalán halványabb, a hímeknél élénkebb citrom- vagy narancssárga félhold alakú, feketével keretezett, jellegzetes fülfoltok láthatók. Ezekről messziről felismerhető!

Kockás sikló Közepes termetű, karcsú sikló. Testhossza 70-120 cm. Hosszú fark jellemzi. Szembogara kerek, tarkófoltja nincs. Háti oldala sakkáblaszerűen foltos. Elsősorban lassú folyók mentén, valamint halban gazdag, náddal és vízínövényekkel benőtt élőhelyeken gyakori. E faj még a vízi siklónál is jobban kötődik a vízhez.

Erdei sikló A Zempléni-hegység leghosszabb kígyója. A kivételesen öreg példányok hossza a 150-180 cm-t is meghaladhatja. Hátoldala olajosbarna, mintázatlan. Szeme viszonylag nagy, szembogara kerek. A zavartalan középhegységi erdőket kedveli. A cserjék, fák koronaszintjében is ügyesen mozog. Nyugodt természetű faj. Az óvatos közeledést jól tűri. Gyógyszertáraink kapuja fölött ennek a karcsú és hosszú siklónak a stilizált mása tekeredik a kehely fölé.

Lábatlangyík / Törékeny kuszma

Sokan kígyónak vélik e végtag nélküli gyíkot. Rövid, a törzstől alig elkülönülő, tömpe orrban végződő fej jellemzi.

Szemei kicsik, csukhatóak. (A kígyók szeme merev, nem csukható.) A fark hosszú, tompa végű. A letörő farki vége kúp alakban regenerálódik. A hátoldal a barna különböző árnyalatait öltheti, de lehet sárgás, ólomszürke, rézvörös is. A hímek hátát kék pettyek, foltok tarkítják. A kifejlett állat teljes hossza 45-50 cm. A középhegységben általánosan elterjedt, gyakori. Mozgása, a kígyókhöz képest lassú, lomha.

B

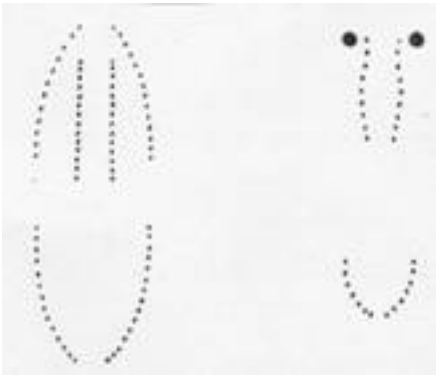
A

Területileg illetékes természetvédelmi hatóság:

Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Zempléni Tájvédelmi
Körzet, Pálháza, tel: 47/370-516

Hüllővédelmi gyakorlattal rendelkező civil szervezet:

MME Zempléni Helyi Csoport, 3884 Boldogkőújfalu, Kiss
I. u. 14. tel: 46/306-106

A: sikló teljes harapási nyoma, **B:** vipera teljes harapási nyoma mindkét méregfoggal.

Abaúj-Zemplén Értékeiért Közhasznú Egyesület

3980 Sátoraljaújhely, Dózsa Gy. u. 11.

Adószám: 18436312-1-05

Számlaszám: 55500029-15003391

E-mail: <mailto:azertke@t-online.hu>

47321-300, 70-262-5553

Képek: Géczy István és reprodukciók Günter Diesener / Josef Reichholf Kétlétűek és hüllők című könyvéből.

Készítette: Géczy István

2003.

Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat támogatásával

